

Forvaltningen av ferskvannsfisket:

Kanadarøya - lovende virkemiddel

Kanadarøya er et loven- de virkemiddel i forvalt- ningen av vårt fersk- vannsfiske. Nye forsøks- utsetninger kan anbefa- les. Disse må være ba- sert på en vel gjennom- tenkt plan med hensyn til valg av lokaliteter og målsetting. Utsetninger i mysissjøer synes å være et lovende tiltak.

Kanadarøya er verdens tredje største ferskvannsfisk og kan bli ca. 50 kg. Den er naturlig utbredt i Nord-Amerika. Den er en aggressiv fiskespiser og trives best i kaldt, rent vann med god tilgang på fødeorganismer. Norske innsjøer vil kunne by kanadarøya et godt livsmiljø.

Foto: JON G. BACKER

UTSETTINGER av kanadarøye (*Salvelinus namaycush*) i tre innsjøer i Lierne i Nord-Trøndelag i 1971 har vært vellykket. Her har naturlig rekruttering forekommet årlig fra 1982 i alle tre vannene.

Fangst av stor kanadarøye - 5-10 kg - er nå blitt en attraksjon blant fiskerne.

Aktiv kanadarøye - passiv lake

Kanadarøya og laken trives begge i kaldt, rent vann, ernærer seg mye av de samme førfiskene og finnes vanligvis i samme innsjø.

Kanadarøya er laken konkurransesmessig overlegen. Laken forekommer hyppig i mageprøver hos kanadarøye, mens det omvendte er sjelden.

Nisjeoverlappingen er ikke fullstendig; kanadarøya er en meget aktiv fisk og jak-

ter i hele innsjøen, mens den svært passi- ve laken er sterkt knyttet til bunnen.

Aktivitetsmønsteret om dagen og natten og i sesongene er trolig også forskjellig for de to artene; dessuten er jaktstrategi- ene svært ulike.

Bedre røye

I Lutvann i Oslo kommune ble det i 1985 satt ut 75 kanadarøyer fra fisk som var oppdrettet i fiskeanlegg i Maridalen.

I årene etterpå er en stor del av fisken fanget igjen, og det er tatt kanadarøye på over 3 kg.

Hensikten har vært å redusere bestande- ne av smårøye og bedre røyas vekst og størrelse.

Testfiske etter utsetninger har klart vist at røyas størrelse og kvalitet er økt, og at bestandstettheten er gått ned.

Tar Mysis og motvirker fordverging

Kanadarøye synes å bli et positivt fiskeri- biologisk virkemiddel i følgende tilfeller:

- Utnyttelsen av *Mysis relicta* økes i innsjøer der innføringen av Mysis har hatt negative virkninger for zooplankton og fiskebestander i de frie vannmasser
- Kanadarøya motvirker fordverging av røye- og sikbestander der fisket ikke er tilstrekkelig for å regulere bestands- tettheten.
- Kanadarøya vil egne seg godt som rov- fisk i innsjøer der vannkvaliteten er blitt dårligere på grunn av tette fiske- bestander av mort, abbor, røye, sik, stingsild o.a.

Stoffet er hentet fra

NINA Forskningsrapport 023

Arnfinn Langeland:

«Kanadarøye - biologi og konsekven- der ved utsetting i Norge.»

NINA Forskningsrapport 024

Arnfinn Langeland:

«Kanadarøye og røye i Kvesjøen og Rømmervatna i Lierne.»

Splake - et alternativ

DET kan være et alternativ å sette ut splake i stedet for kanadarøye. Splaken er en krysning mellom kana- darøye og bekkerøye (*Salvelinus fontin- alis*).

Det er positive resultater fra omfat- tende utsetninger av splake i innsjøer i Algonquin Park i Ontario i Canada.

Norsk institutt for vannforskning (NIVA) har forsøkt slik utsetting i Oslo- området.

Forsøk med å krysse kanadarøye med vanlig aure er innledet i Canada (Ontario Ministry of Natural Resources).

Splaken kan også være en aktuell for- søksfisk i Norge.

Utbredelse

Kanadarøya har sin naturlige utbredelse bare i nordlige områder i Canada og USA. Arten er utbredt tvers over hele Nord-Amerika i områder som den har kolonisert etter siste istid for ca. 10.000 år siden. Den hadde overlevet på sine tilfluktssteder langs iskanten. Arten finnes også på flere av de store arktiske øyene i nord.

På grunn av kanadarøyas store popularitet som sportsfisk, og at den kan ble meget stor, er den innført til mange land i Europa, Sør-Amerika og New Zealand. Den er satt ut i et titalls stater i USA. Til Frankrike ble arten innført så tidlig som i 1886. De første kjente utsetninger i Norge skjedde i 1971.

Høstgyter

Kanadarøya er høstgyter som gyter på grunt vann i innsjøer. Alderen ved første gangs kjønnsmodning kan variere fra 4 til 13 år. Vanligvis kjønnsmodnes hanner ett år tidligere enn hunner.

Gytingen skjer vanligvis i september-oktober på grunt vann over godt vindeksponerte steder i innsjøer med steinete grunn.

Ved senere gyting vandrer kanadarøya tilbake til samme gyteplass. I en liten innsjø i Ontario vandret 95 av 100 fisker tilbake til samme gyteplass i en periode på flere år.

Bare sportsfiske

Fisket etter kanadarøye i Lake Opeongo i Canada er typisk for de fleste kanadarøye-innsjøene i Nord-Amerika. Bare sportsfiske er tillatt.

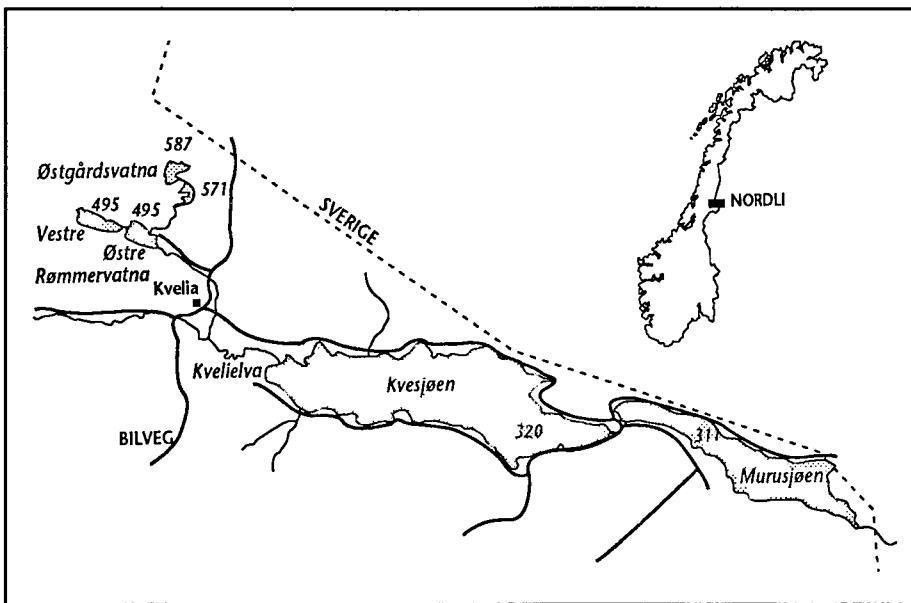
Det er en grense for hvor mange fisk en kan fange på en dag. I 1987 var det daglig tillatt å holde tilbake tre fisk pr. person. All annen fangst av kanadarøye måtte settes ut igjen. Det er også minstemål for tillatt fangst.

Svenske og finske erfaringer

“Introduksjon av kanadarøye i Sverige og Finland har i det store og hele vist seg positiv. Arten har funnet seg vel til rette og har kunnet tilpasse seg det nye økosystemet uten å skade....Den har beriket fisket, særlig i regulerte sjøer i Norrland og i visse utvalgte sjøer i Sør-Sverige.”

N.A. Nilsson (1983).

Utsetting av kanadarøye i Lierne: Uvanlig vellykket

For 20 år siden ble ca. 300 settefisk av kanadarøye kjøpt fra et fiskeanlegg utenfor Østersund og fraktet til grensekommunen Nordli i Nord-Trøndelag. Ca. 200 fisk ble utsatt i Rømmervatna og ca. 100 av disse i de ovenforliggende Østgårdsvatna i samme vassdrag. Fra disse vannene har fisken vandret ned til Kvesjøen og etablert seg med naturlig formering.

Den totale fangsten på 82 fisk fra 1977 til 1984 tyder på god overlevelse og god tilgang på førfisk i Kvesjøen. Den vellykte utsettingen med naturlig formering i tre vann i Lierne er uvanlig sammenlignet med de dårlige resultatene fra svenske utsetninger i et 70-tall vann de siste 30 årene.

Rapporterte fangster av kanadarøye viser at den kom inn i fangstene fem-seks år etter utsettingen i 1971 eller 1972. Aldersanalysene viser at det er skjedd vellykket klekking fra 1982 til 1989. Det er tatt flere fisk på 7 kg.

Aktiv og utsatt fisk

Hvorvidt kanadarøya kan bidra til å begrense røyas rekruttering og øke dens vekst, vil avhenge av beskatningen i innsjøene og god rekruttering av ungfisk av kanadarøye.

De små fangstene av kanadarøye i de senere år, tyder på at bestanden er liten. Denne fisken er meget aktiv og svært utsatt for å bli fanget på garn og sportsfiskeredskap.

I Kvesjøen kan laken bli en verdifull førfisk for kanadarøya. Bedre tilgang på førfisk og sannsynligvis høyere produkti-

vitet gjør at mulighetene for etablering av en sterk bestand av kanadarøye er større i Kvesjøen enn i Rømmervatna.

Utsettingene av kanadarøye har vært vellykket og vurderes som et positivt tiltak med muligheter for å fange stor fisk.

Røya viktigst

Røya er klart den viktigste fiskearten i Kvesjøen, der det de siste årene er meldt om fangster på 2.000-3.000 kg. Under høstfisket fanges det vesentlig seks og syv år gammel fisk. Røya stagnerer i veksten i det sjette leveåret, og den reelle vektøkningen i bestanden faller under 1 i det femte leveåret. Dette stemmer godt overens med at flytegarn og bunngarn samlet fisker hardest på 5-, 6- og 7-åringene.

En helhetsvurdering tilsier at beskatningen i dag er riktig. Flytegarn og sportsfiske fanger fisk av høy kvalitet, men bør i mengde ikke overstige 50 prosent av vannets totale fangst. En fordel med flytegarnfiske er at det fanger omtrent like mange hanner som hunner, mens gytefisket om høsten beskatter hunnfiskene dobbelt så hardt som hannene. Det må tas forbehold om at de totale fangstene i gytefisket kanskje gir en mer lik fordeling mellom hanner og hunner, siden dette er avhengig av når i gyteperioden det fiskes.

BESTILLING: NINA Forskningsrapport 023 og 024 kan bestilles fra NINA v/informasjonsjefen. Porto/eksp. kr. 50,-.